

Marta Ruszczyńska

"W świecie literatury romantycznej"

Biuletyn Polonistyczny 30/3-4 (105-106), 82-87

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

rzeczowa dyskusja, dokonał prof. S. Burkot, uwydatniając szczególnie wartość studiów odsłaniających nieznane dotąd obszary kulturotwórczej działalności Kraszewskiego.

Kazimierz Gajda

"W ŚWIECIE LITERATURY ROMANTYCZNEJ"

13-14 kwietnia 1987

W Wyższej Szkole Pedagogicznej w Zielonej Górze odbyła się ogólnopolska sesja z okazji 100-lecia istnienia Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza. Sesję pt. "W świecie literatury romantycznej" zorganizował Zakład Historii i Teorii Literatury Instytutu Filologii Polskiej WSP oraz Lubuskie Towarzystwo Naukowe przy współudziale oddziału Towarzystwa Literackiego im. A. Mickiewicza w Zielonej Górze.

W pierwszym dniu obrad po oficjalnym otwarciu sesji, dokonany przez rektora WSP, doc. K. Bartkiewicza, głos zabrał B. Z a k r z e w s k i (UWr.), wygłaszając referat "Eros w »Panu Tadeuszu«". W referacie wykazano związki "Pana Tadeusza" z farsą komediową i romansem awanturnicznym oraz zwrócono uwagę na bagatelizowane przez niektórych komentatorów motywy erotyczne.

Autor kolejnego referatu, zatytułowanego "Wiersze Mickiewicza z paryskiego autografu »nr 38«", S. M a k o w a k i (UW) przedstawił w swoim wystąpieniu trzy utwory, dokonując jednocześnie ich interpretacji ze względu na przemiany światopoglądu Mickiewicza (kryzys romantycznego poety i romantycznego indywidualizmu) oraz sytuując je na płaszczyźnie poeta - społecz-

na zbiorowość. Referent zestawiał także dwa wiersze ("Pytasz, za co Bóg trochę sławy mnie ozdobił..." i "Gęby za lud krzyczące..."), uwidaczniając ich komplementarność.

Referat D. T. L e b i o d y (UAM): "Konfiguracja lotów w poezji Adama Mickiewicza", był próbą określenia funkcji owej symboliki w twórczości poety. W wystąpieniu znalazły się m.in. odniesienia do metodologicznych założeń G. Bachelarda oraz wpisanie owej symboliki w obręb innych motywów Mickiewicza.

Część pierwszą tego dnia obrad zakończył referat M. Ł o j k a (WSP Bydgoszcz): "Myśl filozoficzna Mickiewicza", sytuujący ów temat poza okresem wileńskim twórczości poety. Problematyka ta została przedstawiona w aspekcie historycznym. Referent zwrócił szczególną uwagę na utwory, w których autor "Pana Tadeusza" ocenia krytycznie heglizm i wolterianizm, oraz podkreślił związki poety z myślą filozoficzną J.J. Rousseau i filozoficznych patronów mesjanizmu i mistycyzmu.

Część drugą pierwszego dnia obrad otworzył J. M a c i e j e w s k i (UAM) referatem "O »Janie Bieleckim« J. Słowackiego". Referent próbował odpowiedzieć na pytania o funkcję charakterystyczną dla twórczości Słowackiego apokryficzności i aluzyjności, realizowanych jako powracanie do pewnych tematów, stale aktualnych w kulturze. Tak została odczytana powieść poetycka "Jan Bielecki", będąca twórczym rozwinięciem motywów "Marii" A. Małczewskiego i sytuująca się jako ciąg dalszy tego utworu.

Z kolei referat W. M a g n u s z e w s k i e g o (WSP Zielona Góra): "Kłopotliwy motyw »Balladyny«, zwrócił uwagę na niedostrzegany lub błędnie interpretowany przez dotychczasowych badaczy motyw "czerwonej plamy" na czole Balladyny. Nowe możliwości interpretacji tego motywu ukazane zostały w szerokim

kontekście komparatystycznym tradycji ludowej.

J. T r z y n a d l o w s k i (UWr.) w referacie "Juliusza Słowackiego filozofia i estetyka rymu", przedstawił w nowym ujęciu próbę klasyfikacji rymu w twórczości Słowackiego, wyróżniając: rym magiczny, fabularny, filozoficzno-estetyczny i filozoficzno-konfesyjny. W ten sposób rym został ukazany jako nośnik estetyki i filozofii poety.

Referat Cz. D u t k i (WSP Zielona Góra): "Poeta filozofem, czyli w kręgu wybranych idei, pojęć i metafor J. Słowackiego" - to w ujęciu antropologicznym spojrzenie głównie na ostatni, genezyjski okres twórczości Słowackiego. Wystąpienie stało się próbą rekonstrukcji wizji świata poety, rozgrywającej się na pograniczu religii, poezji i nauki, jako systemu z natury swojej eklektycznego.

Pierwszy dzień obrad sesji zakończył referat J. S k u c z y ń s k i e g o (UMK): "Dramaty historyczne D. Magnuszewskiego", w którym autor starał się ukazać dramaty historyczne w świetle częstego w tej twórczości motywu "swoich i obcych".

Inaugurując następny dzień konferencji M. I n g l o t (UWr.) przedstawił referat: "Rewolucja i Apokalipsa w »Nie-Boskiej Komедii« Z. Krasieńskiego". Główny temat tego wystąpienia - katastroficzna wymowa dramatu - został zaprezentowany w oparciu o przesłanki zaczerpnięte z konstrukcji utworu oraz z typologii różnych ruchów rewolucyjnych. Referent przedstawił również analogiczne tematycznie, antyrewolucyjne utwory literackie, czerpiące inspiracje także z konkretnych wydarzeń historycznych.

Autorka kolejnego referatu: "Romantyczna wersja »Barbary Radziwiłłówny«" - M. R u s i e z c z y ń s k a (WSP Zielona Góra), zaprezentowała próbę odczytania utworu Magnuszewskiego jako polemiki z teorią i praktyką polskiej tragedii klasycystycznej.

Podkreśliła ponadto osiągnięcia autora w dziele tworzenia narodowego dramatu historycznego, będącego romantycznym zmierzaniem się z własną historią i z dotychczasową tradycją gatunku. Przedstawiła też nowe koncepcje periodyzacyjne, sytuujące dramat w nowych ramach chronologicznych.

Z kolei konwencje epistolografii romantycznej, zapisane przez czołowych przedstawicieli epoki, stały się przedmiotem referatu Z. S u d o l s k i e g o (UW): "Polski list romantyczny - odkrywanie wielkiej karty naszej literatury". Autor scharakteryzował wzory, tematykę oraz formalne osiągnięcia prozy epistolarnej okresu, przedstawiając wybrane fragmenty korespondencji Mickiewicza, Słowackiego, Krasińskiego i Norwida.

J. B a c h ó r z (UG) w referacie "Obrazy Słowian w polskiej literaturze romantycznej" omówił różne konwencje opisywania narodów słowiańskich w poezji i prozie beletrystycznej. Autor sięgnął do badań etnograficznych i językoznawczych oraz do ówczesnych idei politycznych, formułując wnioski o głębokim zróżnicowaniu idei pansławistycznych. U progu wieku przekonania o moralnej przewadze Słowian nad ludami zachodniej Europy zyskały uznanie, któremu jednak - w miarę upływu czasu - przeczyła rzeczywistość polityczna, jak również poglądy zawarte w pismach Mickiewicza, Krasińskiego i Kraszewskiego.

Część drugą obrad rozpoczął referat E. K l i n a (WSP Zielona Góra), mówiący o "Charakterze związków literatury romantyzmu polskiego i niemieckiego". Autor skupił się głównie na problemach metodologicznych, zwłaszcza powojennej komparatystyki. Stwierdził, że nowoczesne literaturoznawstwo porównawcze zastąpiło teorię wpływu teorią informacji, preferującą ustalanie filiacji tekstów i typologii związków literackich, co otworzyło nowe perspektywy badań w tej dziedzinie.

M. C z a r n a (WSP Zielona Góra) w referacie "Młoda Polska wobec »późnego Mickiewicza«" rekonstruowała obraz Mickiewicza, funkcjonujący w pracach pozytywistycznych historyków literatury, zwracając uwagę, iż ostatnie 15-lecie życia poety traktowane jest w nich jako okres, w którym "zmęczona i skłonna do aberracji psychika poety uległa zgubnym wpływom doktryny Towiańskiego". Drugą część referatu poświęciła autorka ukazaniu młodopolskiej krytyki owych pozytywistycznych komentarzy. W uwagach końcowych zaprezentowano sposoby instrumentalnego traktowania Mickiewicza przez neomesjanistów, uważających go za swego prekursora.

Kolejny referat, "Piłsudski wobec tradycji romantycznej" A. K o w a l c z y k o w e j (IBL), był próbą prześledzenia funkcjonowania tradycji w pismach Marszałka oraz praktycznego wykorzystania jej w jego działalności politycznej w różnych okresach. Socjalizm Piłsudskiego, jak również jego postawa samotnego wodza (odosobnionego w swym poświęceniu) inspirowane były przemyśleniami Słowackiego; zwrócono jednak uwagę na rolę Mickiewicza w jego wczesnych wystąpieniach oraz na szczególnie interesujący problem kreowania bohaterów partii "Proletariat" według wzoru romantycznego bohatera.

Referat Z. T r o j a n o w i c z o w e j (UAM): "Dzieje Księgarni Polskiej w Paryżu", zakończył konferencję. Autorka zajęła się w nim charakterystyką kolejnych etapów działalności tej agendy kultury polskiej od roku jej powstania aż po czasy współczesne.

Podsumowując obrady sesji prof. Z. Sudolski podkreślił dużą wartość zaprezentowanych referatów, przedstawiających różnorodne obszary badań i różne sposoby interpretacji literatury romantycznej. Konferencję zamknął doc.W. Magnuszewski,

który jako gospodarz stwierdził, iż bogaty plon sesji zostanie opublikowany w księdze pamiątkowej.

lipiec 1987

Marta Ruszczyńska

"TWÓRCZOŚĆ BOLESŁAWA PRUSA"

24-25 kwietnia 1987

W 75 rocznicę śmierci Bolesława Prusa odbyła się w Nałęczowie sesja naukowa "Twórczość Bolesława Prusa". Jej organizatorami byli: Towarzystwo Literackie im. A. Mickiewicza - Oddział Lubelski, Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski UMCS, zaś współorganizatorami: Towarzystwo Przyjaciół Nałęczowa, Muzeum Bolesława Prusa, Liceum Ogólnokształcące im. S. Żeromskiego w Nałęczowie.

Obrady otworzył S. F i t a (KUL), a następnie J. K u l c z y c k a - S a l o n i wygłosiła referat pt.: "Prus - Sienkiewicz. Dialog i polemika". Referentka zajęła się wzajemnym stosunkiem "wieszczów epoki niepoetyckiej". Analizowała wypowiedzi Prusa o Sienkiewiczu, zawarte w kronikach - recenzjach jego utworów, ze szczególnym zwróceniem uwagi na wypowiedź o "Ogniem i mieczem". Sienkiewicza potraktowała jako pierwszego kompetentnego krytyka twórczości Prusa, który cenił u autora "Lalki" wrodzony talent, instynktowną umiejętność poszukiwania bohaterów, zaś krytykował m.in. żywość, brak selekcji materiału, kompozycję.

E. P i e ś c i k o w s k i (UAM) przedstawił "Pomysły literackie Bolesława Prusa"; jest to fragment większej całości, dotyczący ineditów pisarza. Badacz, przestudiowawszy ręko-